

Sustainability Disclosure: กระแสการลงทุน กับการเปิดเผยข้อมูล ความยั่งยืน

อรุณี ตันติมังกร และ ศุภกร เอกชัยไพบูลย์
ธันวาคม 2560

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน (Sustainability Disclosure) คือ การเผยแพร่และรายงานข้อมูลผลดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และบรรษัทภิบาลขององค์กรหรือธุรกิจ โดยข้อมูลดังกล่าวเกิดจากการวัดและประเมินประสิทธิภาพภายในองค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อสะท้อนให้เห็นศักยภาพธุรกิจในระยะยาวและเป็นเครื่องมือที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรวางไว้

ปัจจุบันมาตรฐานสากลด้านการเปิดเผยข้อมูลและรายงานความยั่งยืนมีอยู่หลายแนวปฏิบัติ เช่น Global Reporting Initiative (GRI), International Integrated Reporting Council (IIRC), Carbon Disclosure Project (CDP) เป็นต้น แต่ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ GRI เนื่องจากมีตัวชี้วัดที่ช่วยให้ผู้รายงานเลือกใช้ตามความเหมาะสมของธุรกิจและความสนใจของผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนสามารถทำได้หลากหลายช่องทางขึ้นอยู่กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสารของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น บนเว็บไซต์ของบริษัท รายงานประจำปี รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม หรือรายงานความยั่งยืน เป็นต้น

การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนขยายตัวมากยิ่งขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา¹ เป็นผลมาจากแนวโน้มการลงทุนอย่างรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible Investment) ที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ลงทุนมีความต้องการนำข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจลงทุน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และโปร่งใสจึงกลายเป็นกลไกที่นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าของราคาหลักทรัพย์และดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุนมากยิ่งขึ้น

เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา Corporate Knights สื่อด้านธุรกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทวีปอเมริกา และผู้ลงทุนสถาบันชั้นนำของโลกอย่าง AVIVA เผยแพร่งานวิจัยเรื่อง Measuring Sustainability Disclosure: Ranking the World's Stock Exchanges ครั้งที่ 6 ประจำปี 2017² ซึ่งเป็นรายงานการจัดอันดับการ

เปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกจำนวน 55 แห่ง โดยตัวชี้วัดที่นำมาสำรวจล้วนเชื่อมโยงต้นทุนธุรกิจกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ได้แก่

จากการจัดอันดับพบว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในยุโรปติด 10 อันดับแรกถึง 7 แห่ง เช่น ตลาดหลักทรัพย์เฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ ตลาดหลักทรัพย์สต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ตลาดหลักทรัพย์ปารีส ประเทศฝรั่งเศส ตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นต้น สำหรับตลาดหลักทรัพย์ไทย ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 10 ถือเป็น**ตลาดหลักทรัพย์เอเชียเพียงแห่งเดียว**และเป็นตลาดหลักทรัพย์จาก Emerging Markets³ เพียง 1 ใน 2 แห่งที่ถูกจัดอันดับ

¹ รายงานประจำปี 2016 ของ PRI (Principles for Responsible Investment) พบว่าอัตราการลงทุนอย่างรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นกว่า 25% จากปี 2014 โดยปี 2016 มีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 22.89 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ

² Corporate Knights ได้จัดทำรายงานวิจัยเป็นรายปี โดยรายงานปี 2017 เป็นฉบับที่ 6 ซึ่งรายงานดังกล่าวได้รับการยอมรับในองค์กรและผู้ลงทุนในระดับสากล เช่น PRI (Principles for Responsible Investment), UN SSE (Sustainable Stock Exchanges) Initiative, GRI (Global Reporting Initiative), IIRC (International Integrated Reporting Council) ท่านสามารถอ่านรายงานฉบับเต็มได้ที่ <http://www.corporateknights.com/reports/2017-world-stock-exchanges/>

³ Emerging Markets หมายถึง ระบบเศรษฐกิจของตลาดเกิดใหม่ หรือ ก่อนหน้าเรียกว่าตลาดกำลังพัฒนา

Rank 2013	Rank 2014	Rank 2015	Rank 2016	Rank 2017	Stock Exchange	Number of Large Companies	Final Score
2	1	1	7	1	Helsinki Stock Exchange	41	84.9%
12	14	11	4	2	Stockholm Stock Exchange	89	77.5%
6	4	6	2	3	Euronext Paris	154	77.0%
11	9	5	8	4	London Stock Exchange	247	73.9%
4	7	9	14	5	Oslo Stock Exchange	36	73.7%
10	2	2	1	6	Euronext Amsterdam	46	73.1%
17	10	4	3	7	Australian Securities Exchange	180	73.0%
7	5	3	5	8	Copenhagen Stock Exchange	33	72.8%
5	3	8	6	9	Johannesburg Stock Exchange	69	70.9%
40	27	17	13	10	The Stock Exchange of Thailand	92	70.1%

อยู่ในตาราง Top 10 สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนไทย⁴ ที่เทียบเคียงกับมาตรฐานตลาดทุนที่พัฒนาแล้ว (Developed Markets)

สิ่งที่น่าสนใจจากรายงานนี้คือ การศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อบริษัทจดทะเบียนในการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนผ่าน **กลไกภาคบังคับ (Mandatory)** เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับจากภาครัฐและตลาดทุน และ **ภาคสมัครใจ (Voluntary)** เช่น การเผยแพร่คู่มือและแนวปฏิบัติการรายงาน (ESG หรือ Sustainability Reporting Guidelines) การอบรมให้ความรู้ เป็นต้น

ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จของการสร้างแรงจูงใจให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน คือ ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย ได้แก่ นอร์เวย์ ฟินแลนด์ และสวีเดน โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลความยั่งยืนไปพัฒนาดัชนีความยั่งยืน (ESG หรือ Sustainability Indexes) และกำหนดให้บริษัทที่อยู่ในดัชนีดังกล่าวต้องรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐาน GRI เพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ลงทุนว่าจะได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ การพัฒนา

ดัชนีความยั่งยืนถือเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนและผู้ลงทุนเห็นประโยชน์ของการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจ นอกจากนี้ ยังได้เผยแพร่แนวปฏิบัติกรายงานความยั่งยืน⁵ และสร้างแพลตฟอร์มข้อมูลด้านความยั่งยืน⁶ (Nordic Sustainable Investment Platform: NordSIP) เพื่อเชื่อมโยงผู้ลงทุนสถาบันและผู้จัดการกองทุนให้สามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์การลงทุนอย่างยั่งยืน (ESG หรือ Sustainability Investment Products) อีกด้วย

สำหรับตลาดหลักทรัพย์ต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียเริ่มต้นตัวและกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นเพื่อประโยชน์ทั้งด้านการจัดการธุรกิจและเป็นเครื่องมือสำหรับการลงทุน โดยเน้นเผยแพร่คู่มือและแนวปฏิบัติการรายงานด้านความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียนตามความสมัครใจ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ใต้หวัน ฮองกง และไทย แม้ว่ากระแสการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนจะเพิ่งเริ่มแพร่หลายในเอเชียแต่จากคะแนนประเมินของรายงานฉบับนี้สะท้อนให้ว่าตลาดหลักทรัพย์ชั้นนำในเอเชียมีพัฒนาการที่โดดเด่นและมีแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

⁴ คัดเลือกจากบริษัทจดทะเบียนไทยที่มีรายได้สูงกว่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐจำนวน 92 หลักทรัพย์จาก 46 บริษัท

⁵ ESG Reporting Guide: A Support Program for Nasdaq Issuers Focus Area Nordic & Baltic Markets, http://business.nasdaq.com/media/ESG-Reporting-Guide_tcm5044-41395.pdf

⁶ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมที่ Nordic Sustainable Investment Platform (NordSIP), <http://nordsip.com/>

ตารางเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์ในภูมิภาคเอเชีย

เกณฑ์การประเมิน ⁷	The Stock Exchange of Thailand	Taiwan Stock Exchange	Bursa Malaysia	Singapore Exchange	Stock Exchange of Hong Kong
การเปิดเผยข้อมูลตามตัวชี้วัด 7 ตัว	73.8%	83.8%	51.1%	53.1%	34.7%
การขยายตัวของ การเปิดเผยข้อมูล	62.5%	78.5%	62.6%	53.9%	41.9%
ความรวดเร็วในการเปิดเผยข้อมูล	69.0%	23.8%	80.9%	78.5%	73.8%
คะแนนเฉลี่ยรวม	70.1%	64.7%	62.4%	60.9%	47.9%
อันดับ	10	11	15	16	24

ผลการศึกษาแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของ Corporate Knights ยังสอดคล้องกับงานวิจัย 2 เรื่องโดย Harvard Business School ได้แก่ เรื่อง The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting⁸ ที่ระบุว่าบริษัทในดัชนี S&P 500 มีการรายงานความยั่งยืนเพิ่มจาก 20% เป็น 80% ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากกลไกภาคบังคับและภาคสมัครใจจากการส่งเสริมของตลาดหลักทรัพย์ในแต่ละประเทศและรายงานการวิจัยเรื่อง The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance⁹ ยังระบุว่าบริษัทที่มีการวัดผลและเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนของธุรกิจมีความสัมพันธ์กับการเติบโตของราคาหลักทรัพย์และผลประกอบการในระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเกิดจากความเชื่อมั่นของผู้ลงทุน ลูกค้า และสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสีย

การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ถูกต้อง รวดเร็ว และครบถ้วน ถือเป็นหัวใจสำคัญของบริษัทจดทะเบียนเนื่องจากการเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้ลงทุน ผู้มีส่วนได้เสีย และตลาดทุนโดยรวม อีกทั้งปัจจุบันบริษัทจดทะเบียนและผู้ลงทุนต้องเผชิญกับความผันผวนที่ไม่ได้เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงที่มีผลต่อความอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจในระยะยาว เช่น ความก้าวหน้าเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ดังนั้นการนำเสนอและเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียในยุคดิจิทัลนี้แล้ว

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงมุ่งพัฒนาบริษัทจดทะเบียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการและลดความเสี่ยงให้ธุรกิจที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนให้มีการประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ รวมถึงมีกระบวนการวัดความก้าวหน้าและเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนสู่สาธารณะอย่างโปร่งใส เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเกิดความมั่นใจและผู้ลงทุนมีข้อมูลอย่างเพียงพอสำหรับตัดสินใจลงทุน

แม้ว่าผลการจัดอันดับของ Corporate Knights จะสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนไทยให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากอันดับที่ 40 ในปี 2013 เป็นอันดับ 10 ในปี 2017 แต่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังคงผลักดันเรื่องการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงศักยภาพ สภาพแวดล้อม และความพร้อมของบริษัทจดทะเบียนแต่ละแห่ง เพื่อให้บริษัทมีแนวทางการรายงานข้อมูลความยั่งยืนที่เหมาะสมกับกลยุทธ์องค์กรและสอดคล้องกับคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่คู่มือแนวปฏิบัติและการรายงานความยั่งยืน การส่งเสริมรายงานตามมาตรฐานสากล GRI ตลอดจนการมุ่งพัฒนาและสร้างช่องทางให้ทุกคนในตลาดทุนสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลด้านความยั่งยืน เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรและสร้างคุณค่าทางการลงทุนอย่างยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย **“To Make The Capital Market “Work” for Everyone”**

⁷ เกณฑ์การประเมินมี 3 ส่วน ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลตามตัวชี้วัด 7 ตัว – คำนวณ 50% การขยายตัวของ การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure growth score) ระหว่างปี 2011 - 2015 คำนวณ 20% และความรวดเร็วในการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure timeliness score) หลังจากสิ้นปีงบประมาณ คำนวณ 30%

⁸ Ioannis Ioannou and George Serafeim, The Consequences of Mandatory Corporate Sustainability Reporting, (Harvard Business School, 2017), 2.

⁹ Robert G. Eccles, Ioannis Ioannou and George Serafeim, The Impact of Corporate Sustainability on Organizational Processes and Performance, (Harvard Business School).